

PIOTRUSZKA (58) sb f

piotruszka (50), **pietruszka** (8); pietruszka Mymer¹, GostGosp (3); piotruszka : pietruszka Mącz (4:1), SienLek (13:3).

o, e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

sg N piotruszka (26). ◇ G piotruszki (13). ◇ A piotruszkę (4). ◇ I piotruszką (11). ◇ L piotruszce (2). ◇ pl A piotruszki (2).

Sł stp: pietruszka, piotruszka, Cn: piotruszka, Linde XVI – XVIII w.: piotruszka, pietruszka.

1. bot. *Petroselinum sativum* Hoffm. (L.), pietruszka zwyczajna; roślina dwuletnia z rodziny baldaszkowatych (*Umbelliferae*), popularna przyprawa kuchenna i roślina lecznicza, pochodzi z krajów śródziemnomorskich; *petroselinum* Mącz, Cn; *selinum* Calep, Cn; *hipposelinum* Murm; *petroselinum* Mymer¹; *apium* Calep (52) : Murm 113; Mymer¹ 17; Theż Pietruŝka w karmiach iefth dobra naprzeciwko zatkaniu wątroby y ŝleniony *FalZioł* I 98c, +4b, I 8d, 54a, 57b, 90c (20); [*Doktor*] chce być zdrowia iego [*chorego*] wcześnikami/ Trze piotruŝką npawa ięcźmykiem Swoiey rzeczy wzytko dobrze tuŝy *BielKom* C8; Mącz 34c, 263a, 296c; Opich liŝcie ma więcźlze niŝ piotruŝk/ wonia iko Lubŝczyk *SienLek* 64, 8, 9v, 17v, 38v, 62v (14); *RejZwierc* 110v; *Calep* 81a, 963b; Vrŝednik y Dwork m tego ŝtrzedz/ by conarniey ŝczębrzuchy byy ogrodne do kuchniy/ tk teŝ y ogorki ŝlone/ piotruŝk/ y inŝze korzenie/ ktore ŝie n ogrodŝie rodŝi wzelkie. *GostGosp* 16,68, 122, 167; [*Dict* 1566 G3; *Piotruŝk/ Petrofilinum*, Petersilgen *SienHerb* 120; *Cresc* 1571 201; *ArtNom* F8v].

W charakterystycznych polczeniach: gszcz z piotruszki, saata; jedzenie z piotruszk, uwarzony (3); nawarzy piotruszki (2); warzy piotruszk (2); przyprawowa z piotruszk.

Wyraŝenia: »domowa piotruszka« (2): gdy piŝ w receptach o Piotruŝcze/ nafienie ma by rozumiane domowej Piotruŝki/ bowiem ma moc vriny popdzaic. *FalZioł* I 98b, I 98b; [*SienHerb* 120b].

»korze piotruszki« (1): Weŝmi wody ciękcy oŝm kwart/ wyp wnię garŝc czyŝtęgo ięcźmieni/ trzy korzenie piotruŝki *SienLek* 163v.

»nasienie piotruszki« (2): *SienLek* 64v; Proŝo pomłoci/ ŝiemion Inine/ konopne: potym naŝienia ogrodne [...] Pŝternakowe/ Piotruŝki/ Cwikły/ Saty/ [...] to wzytko pomierzy/  drugie powaŝy/ y n piŝmie mie. *GostGosp* 72.

»piotruszka polna« (1): Piotrrzka ciepłc s ŝuchoŝci ma w torim [!] ŝlopniu/  iefth dwoiaka iedna iefth domowa  druga polna/ nafienie gich ku lekarŝtwam ŝie godz *FalZioł* I 98b [*idem*] [*SienHerb* 120b].

2. bot. *Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench, gorysz pagrkowy; bylina z rodziny baldaszkowatych (*Umbelliferae*) (2) : *Oreoselinum*, Rodzay nieyki piotruŝki/ n gorch roŝtcy. Mącz 268c.

Zestawienie: »leŝna piotruszka« (1): *Apium montanum*, Herba est cicutae foliis, quae apium agreste vocatur, in montibus fere, locisque petrosis nascens: unde et nomen habet – Lieŝna piotruŝka. *Calep* 81a.

3. bot.: *Smyrnum olus-atrum* L., przewłoka czarna lub „czarne warzywo”; roślina dwuletnia z rodziny baldaszkowatych (*Umbelliferae*) (1) : *Olusatrum*, Piotruŝk. Mącz 262d.

4. [bot. Zestawienie: »piotruszka wodna« = *Prawdopodobnie: Hottonia palustris L., okrężnica bagienna, bylina z rodziny pierwiosnkowatych (Primulaceae) albo Stratiotes aloides L., osoka aloesowata; bylina z rodziny żabiściekowatych (Hydrocharitaceae): Piotrużka wodna/ Millefolium aquaticum. Stratiotes aquaticum. SienHerb L#v, E#v.*]

5. *n-pers (3)* : Item powiedziall o Zachwieyey kymi vbithem thak yakoy piotruřhka wkonffeffiey fwoy oznaymyll *LibMal 1543/72v, 1544/79v.*

Zestawienie (1): Confessio Gregorii Piothruschka Preconsulis de Richwall die Sabatho [...] facta LibMal 1543/71v.

Cf [**PIOTRUZIELE**]

JBi